

Asia: VN/727/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Akava kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta. Jatkuvan oppimisen edistäminen edellyttää uuden luomista: rakenteiden tarkastelua ja koulutuksen saavutettavuuden kehittämistä. On luotava palveluita, joiden avulla ihmiset löytävät nykyistä paremmin koulutustarjonnan ja tunnistavat osaamistarpeensa.

Akava pitää esityksen tilannekuvaa monin paikoin ajankohtaisena ja onnistuneena. Tarvitsemme uusia tapoja, joilla työkäiset voivat täydentää ja päivittää osaamistaan vastaamaan työelämän muuttuviin tarpeisiin.

Palvelukeskuksen valmistelussa Akava näkee haasteina resurssien riittävyyden sekä toiminnan käynnistämisen tiukan aikataulun. Esitettyjä tehtäviä on paljon ja niistä on ollut haastavaa kirjata tarkasti ja konkreettisesti. Palvelukeskuksella on haasteena täyttää nämä monet toiveet ja tehtävät - ja samalla tuoda selkeyttä jo entisestään moninaiseen jatkuvan oppimisen kenttään.

Digitaalisten osaamis- ja ohjauspalvelujen ja niiden kehittämisen tulee olla vahvasti sidottuna palvelukeskuksen toimintaan palveluiden saatavuuden sekä resurssien riittämisen näkökulmasta.

Vaikka palvelukeskuksen tehtävät sekä sen rooli koordinoivana ja toimintoja tukevana toimijan on valmistelussa selkiytynyt, ei ole vielä täysin selkeää syntykö tässä päällekkäisiä toimintoja. Päällekkäisyyttä tulee välttää. Yhteistyötahoja ja osittain päällekkäistä työtä tekeviä toimijoita löytyy nykyisestä palvelutarjonnasta. Esityksen tulisi selventää tarkemmin, miten tilanne tulee

muuttumaan keskuksen perustamisen jälkeen. Siksi valmistelussa tulisi tehdä vaikutusarvio päällekkäisiin tehtäviin liittyen.

Valmisteluprosessi ja palvelukeskuksen toiminnan käynnistämisen aikataulu on hyvin tiivis. Akava katsoo, että toiminnan käynnistäminen olisi mahdollista tehdä vaiheittain. Palvelukeskuksen toimintoja tulee myös olla mahdollista joustavasti kehittää ja tarkentaa tarpeen mukaan sen perustamisen jälkeenkin.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Palvelukeskuksen tehtävät sekä sen koordinoiva ja tukeva rooli ovat selkiytyneet valmistelussa. On hyvä, jos jatkuvan oppimiseen ja työllisyyteen liittyvä koordinointi ja kehittäminen on jatkossa yhden toimijan vastuulla. Näin kehittämistyötä pystytään tekemään koordinoitusti, tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyö jatkuvan oppimisen kysymyksissä ja sen kehittäminen on olennaista tehtävien kannalta.

Palvelukeskuksen roolia suhteessa digitaalisen palvelujärjestelmän kehittämiseen tulee selkeyttää. Palvelukeskukselle tulisi olla omistajuutta digitaalisissa hankkeissa tai vähintäänkin vahva koordinoiva rooli. Kehitystyössä huomioitavia alustoja on useita sekä käytössä että kehitteillä. Alustojen yhteistoiminta ja vuorovaikutus on varmistettava. Esityksessä tulisi tarkentaa sitä, mitä alustoja tarkoitetaan ja millainen tavoiteaikataulu uudistuksen läpileikkaavalla digitaalisella osuudella on. Valmistelussa tulisi varmistaa onko mahdollista, että digitaalinen palvelukokonaisuus on käytettävissä palvelukeskuksen toiminnan alkaessa.

Esitys korostaa ennakointia, joka on hyvä lähtökohta toiminnan käynnistämiseksi. Samoin on hyvä siirtää ennakoinnin painotusta koulutustarpeen ennakoinnista osaamistarpeen ennakointiin. Ennakoinnin painotus nykyistä enemmän työelämässä tarvittaviin osaamiskokonaisuuksiin tutkintojen ohella edellyttää tiivistä työelämäyhteyttä.

Koska palvelukeskukselle ei ehdoteta varsinaista ennakointitehtävää, niin ehdotetun 2 §:n 1 mom. 2 kohdan ilmaisua tulee muuttaa vastaamaan säännökohtaisista perusteluista ilmenevää palvelukeskuksen tehtävää, kirjaamalla säännökseen ennakointitiedon kokoamiseen, analysointiin ja julkistamiseen liittyvät tehtävät.

Esityksessä on nostettu tavoitteeksi hallitusohjelmaan kirjattu korkeakoulujen alustamaisen toimintatavan edistäminen ja jatkuvan oppimisen alustaksi kehittymisen. Tämän tärkeän kokonaisuuden edistäminen ei kuitenkaan näy esityksen linjauksissa. Tätä tavoitetta tarkentaessa tulee huomioida niin alojen erityisvaatimukset ja ominaispiirteet kuin se, että korkeakoulujen yhteistyön ja jatkuvan oppimisen toimintatapojen edistäminen vaatii rahoitus- ja muuta ohjausta opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Palvelukeskuksen valmistelussa on nostettu perustellusti esiin huoli siitä, ettei sen tehtäviin tule päällekkäisiä tehtäviä nykyiselle palvelujärjestelmälle. Siksi tehtävistä tulee kirjata mahdollisimman selkeästi. Nyt käsiteltävässä esityksessä on vielä jonkin verran epäselvyyttä sen osalta, missä määrin palvelukeskukselle annettavat tehtävät ovat uusia, missä määrin muualta siirtyviä.

Palvelukeskuksen rahoittaman koulutuksen suhde muihin eri koulutusmuotoihin, kuten omaehtoiseen opiskeluun työttömyysetuudella, työvoimapolitiittiseen koulutukseen ym. on tehtävä hyvin selkeäksi, ettei esimerkiksi etuuksiin vaikuttavaa epäselvyyttä pääse syntymään.

Esityksessä tulee tarkentaa koulutukseen pääsyn kriteeristöä. Palvelukeskuksen rahoittamassa koulutuksessa opiskelijaksi ottamisen edellytys on todettu osaamistarve. On tarkennettava, miten ja millä perusteilla tämä osaamistarve todetaan. Korkeakoulutetut suuntautuvat samoilla tutkinnoilla hyvin erilaisille urapoluille ja täydennyskoulutustarpeet ovat yksilöllisiä. Keskukseen tulee kyetä huomioimaan koulutuksen kenttä laaja-alaisesti.

On hyvä, että itsensätyöllistäjät, freelancerit, yrittäjät ja vastaavat on mainittu yhtenä kohderyhmänä, sillä monimuotoisesta ansiotyöstä tulonsa koostavilla on vaikeaa osallistua koulutuksiin työntekomallin takia.

Palvelukeskukselle on kirjattu tehtäväksi sellaisen koulutuksen hankinta, jota työssäkäyville ei nyt ole tarjolla. Esityksessä tulisi taustoittaa esimerkiksi arvioilla ja ennakointitiedolla, missä tarvetta ilmenee. Millaisiin koulutuksiin on tarvetta, muttei tarjontaa? Mitä ovat tarpeet, joihin tutkintokoulutuksella on vaikea vastata?

Palvelukeskukselle suunniteltu tehtäväkenttä on laaja suhteessa keskuksen kokoon ja henkilöstömäärään. Uuden toiminnan tuloksellisuus- ja vaikuttavuusarviointi on tarpeellista. Toiminnan seuranta voidaan huomioida 6 § Palvelukeskuksen toiminnan kehittämissuunnitelma.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

Akava katsoo, että työelämän edustajista koostuva jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto tukee palvelukeskuksen työelämäyhteyttä sekä sen ohjaava ja koordinoiva roolia. Olennaiset toimijat, joiden tulisi olla neuvostossa edustettuna ovat ainakin työmarkkinaosapuolet sekä myös koulutuksen kenttä, kuten esimerkiksi korkeakoulujen edustajat.

On perusteltua, että palvelukeskuksen sijaintipaikka on erillisyyksikkönä Opetushallituksessa.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Esityksessä mainittu EU:n elpymisrahaston rahoitus näyttää toteutuvan niin, että se mahdollistaa toiminnan käynnistämisen. Kertaluontoisen elvytysrahoituksen jälkeinen rahoitus on turvattu kestävästi. Esitykseen on myös tarkennettava, missä määrin jatkuvan oppimisen budjettimomentille osoitetut rahat on tarkoitettu palvelukeskuksen käytettäväksi.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Esitysluonnoksessa tuodaan ilmi, että jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskukselle tullaan osoittamaan alueellisia tehtäviä. Tässä yhteydessä tulee määritellä, mikä rooli palvelukeskuksella on kotoutumisen kokonaisuudessa. Akava nostaa pohdittavaksi, voisiko yhtenä palvelukeskuksen tehtävänä olla kotoutumiskoulutusten laadunvarmistus ja/tai ohjauksen koordinointi? Kaiken kaikkiaan niin hallituksen koulutuspoliittisessa selonteossa eriteltyjen maahanmuuttajaväestöön kohdistettavien toimenpiteiden, kotoutumisen edistämisen selonteossa esiteltyjen toimien ja käynnistyneiden kuntakokeilujen toimien rinnakkainen tarkastelu esitettyä eksplisiittisemmin olisi tarpeen palveluekosysteemin paremmaksi hahmottamiseksi.

Sojonen Elina
Akava ry